

Portugal decideix si es regionalitza

El dia 8 de novembre vuit milions de portuguesos decidiran en un referèndum si volen o no volen la regionalització de l'estat més centralitzat de tota la Unió Europea. L'objectiu és de crear vuit regions i de cedir-los competències.

Aquesta és la segona oportunitat que els portuguesos han tingut en la seva història de decidir sobre una qüestió política, a banda l'elecció de càrrecs polítics. La primera va ser el 28 de juny proppassat, sobre la legalització de l'avortament. Aleshores va votar poc més del 30% del cens i la majoria contra l'avortament.

Ara l'ànim és molt diferent. Aquesta vegada molts dels penedits, i fins i tot dels avergonyits, de no haver votat en el referèndum de l'avortament ja tenen decidit que aniran a les urnes, sobretot quan, per molts, ja no es tracta d'una qüestió "personal", sinó "d'estat". Emperò, en aquesta ocasió els partidaris del sí a la regionalització (el govern del Partit Socialista i el Partit Comunista Portuguès) poden veure com una ampla participació fa inclinar la balança cap al "no".

La primera pregunta del referèndum de la regionalització demana si el ciutadà està d'acord amb "la implantació, en concret, de les regions administratives". La segona, adreçada als ciutadans censats en cada una de les vuit regions creades (vegeu gràfic) demana si el votant està d'acord amb "la formació, en concret, de la regió administrativa de la seva àrea de cens electoral".

Allò que pel govern és "un procés de redistribució del poder administratiu entre els àmbits estatal, regional i municipal, dins l'estat més centralitzat de la Unió Europea", pels partits dretans (el

Partit Popular, el Partit Social Demòcrata i la fracció més conservadora del partit governant, dirigida per l'ex-president i ex-primer ministre Mário Soares), és la divisió d'una nació i l'inici de les desigualtats regionals.

Emperò la realitat és que segons el govern només Portugal i Grècia no disposen de cap àmbit administratiu electe entre l'estat i el municipi. "Som l'únic estat de la Unió Europea (UE) amb una participació dels governs en la despesa global del sector públic administratiu inferior a un 1%, en comparació amb

nivells que van del 40% al 50% en l'Europa del Nord i de gairebé 25% a la França *centralista*".

L'objectiu del primer ministre António Guterres és que, una vegada aprovada la regionalització, s'identifiqui quin és el nivell més adequat per a donar resposta a cada qüestió, si el municipi, la regió o l'estat. De fet, ara com ara, tant l'Assemblea de la República (parlament) com el govern central han d'examinar des de la reparació d'una escola d'ensenyament bàsic fins a definir les normes d'accés a l'ensenyament superior.

Un resultat favorable a la regionalització permetria que les competències de salut, educació, administració pública, habitatge, comunicació social estatal, medi, ordenament territorial, transports, comunicacions, finances i turisme es traspasessin a les regions administratives. Això faria possible des de la retransmissió d'informatius territorials a les regions de Lisboa-Setúbal i a la d'Entre Douro i Minho, on hi ha les ciutats de Porto i Braga, fins a un impuls a les universitats regionals i a l'adaptació d'aquestes a les necessitats de les economies regionals portugueses.

L'exemple veí. El desenvolupament de les autonomies a l'estat espanyol aquests darrers vint anys és ben conegut a Portugal. De fet, és una referència sempre present en els debats i argumentacions. Paradoxalment, tant l'esquerra, favorable a la regionalit-

LA PROPOSTA DE REGIONALITZACIÓ

"És important que l'èxit de Catalunya es conegui aquí"

Fernando Gomes és, a més d'alcalde de Porto pel PS, un dels més fermes defensors de la regionalització. Gomes és un líder carismàtic al nord de l'Estat, just el contrari que a Lisboa, on popularment se l'acusa d'insolidari. El dia que EL TEMPS es va entrevistar amb ell, a Porto, la companyia estatal Transports Aeris Portuguesos decidia suprimir els vols directes transcontinentals realitzats des de o fins l'aeroport de "la capital del nord". Gomes no hi era gens content, i davant la premsa va declarar que "si

Fernando Gomes. És partidari de la regionalització.

Portugal estigués regionalitzat, això no passaria, això afecta a l'economia de tota una regió i, indirectament, fins i tot, a Galícia".

—*El dia 8 de novembre se celebrarà el referèndum sobre la regionalització. Quin significat té per a Porto i el nord de Portugal aquest procés descentralitzador?*

—Significa que Porto romandria enquadrat dins un espai limitat i amb legitimitat política i democràtica per poder intervenir millor en la vida nacional europea. Ara per ara, Porto és una capital d'una regió difusa que ningú sap ni on comença ni on acaba.

—*Quins motius té per estar a favor de la regionalització?*

—En primer lloc la regionalització permet una negociació democràtica en el repartiment dels mitjans nacionals i, per això, és un gran factor de cohesió i desenvolupament nacional. Després perquè permet que les prioritats d'aquesta regió siguin decidides pels responsables regionals i no, com fins ara, pel govern central. També perquè permet un major control democràtic i apro-

xima el poder als ciutadans. I finalment, perquè permetrà que en una Europa on el trànsit de capitals, mercaderies i persones ja és possible, el desenvolupament es promogui mitjançant un espai regional unitari.

—*La darrera primavera, va convidar a Porto el president de la Generalitat*

ENRIQUE DELGADO

Catalunya, Jordi Pujol, per explicar el model de l'estat espanyol i l'autonomia de Catalunya. Què es pot aplicar de l'experiència catalana?

—Tant el model de l'estat espanyol, com el de Catalunya

no són directament aplicables a Portugal, ja que són models molt avançats en regionalització, semblants als dels estats federats. Ara bé, l'èxit de Catalunya com a espai regionalitzat és important que es conegui a Portugal, a l'igual que és important que es conegui que la regionalització no posa en risc la unitat nacional. D'altra banda, en desenvolupament econòmic, l'exemple català és un dels millors d'Europa.

—*Pensa que hi ha paral·lelismes entre Porto i Barcelona, o el nord del Portugal i els Països Catalans?*

—Hi ha paral·lelismes notables de caràcter econòmic i d'afirmació cultural. Ambdós som forts econòmicament.

—*L'Expo ha aguditzat el xoc regional entre Porto i Lisboa?*

—No, no l'ha aguditzat, però l'Expo va ser decidida pel govern central sense tenir en compte les realitats regionals i locals, i crec que hauria costat menys diners si hagués tingut una participació d'actors regionals que podrien haver contribuït en una millor definició del que havia de ser l'Expo en termes nacionals. **Ll. F. L.**

zació de Portugal, com la dreta, contrària a la descentralització, l'esmenten com a exemple del que s'ha de fer, segons els uns, i del que no s'ha de fer, segons els altres.

Fernando Gomes, batlle de la ciutat industrial de Porto i destacat dirigent del PS, ja va convidar la primavera passada el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, perquè exposàs el model autonòmic de l'estat espanyol i, indirectament, els aspectes positius d'una regionalització. Així i tot, el molt honorable va afirmar a Portugal que "encara que vist des de fora aquest estat sembla massa centralitzat, hem de dir que l'espanyol i el portuguès són realitats diferents, perquè a Portugal hi ha una llengua oficial i una història".

I és precisament aquesta darrera afirmació la que fan servir els partits conservadors i el costat dretà del PS per oposar-se a la regionalització. A més a més, les darreres declaracions de Barcelona i d'Estella, que han tingut un ample ressò en la premsa portuguesa, han espantat, encara més, els dirigents del PP, PSD i dels socialistes contraris a la regionalització (Paulo Portas, Marcelo Rebelo de Sousa i Mário Soares, respectivament) i els ha recordat el que per ells són els "perills" dels nacionalismes. Mentrestant, una oportuna declaració de l'astur parlat a Miranda do Douro (al nord-est de Portugal) com a llengua oficial, al mateix nivell que, per exemple, l'occità de la vall d'Aran, ha servit d'argument als antiregionalistes per demostrar que l'actual sistema respecta les diferències i que no cal arribar a un desenvolupament regional com l'espanyol.

Campanya difícil. La campanya del referèndum va començar dimarts de la setmana passada, dia 27, i s'acabarà el dia 6. La consulta, que només té efectes vinculants si el nombre de votants fos superior a la meitat dels electors inscrits en el cens, té dividida la meitat de l'arc polític de l'estat. En total, catorze partits: els ja mencionats i alguns al-

tres de més minoritaris, com els ecologistes i monàrquics, i vint-i-cinc grups ciutadans.

A més, entre els personatges de la vida pública, coneguts fadistes portuguesos, com João Braga, el guitarrista Rui Veloso, l'ex-cap de l'Estat-Major General de les Forces Armades, l'almirall Fuzeta da Ponte, i els fundadors del PS, ja retirats del comandament del partit, l'ex-governador civil de Guarda, província limítrof amb Salamanca, João Gomes, el candidat a cap d'estat i hereu de la corona portuguesa, Pedro Rolo Duarte, i el darrer premi Nobel de literatura, José Saramago, figuren entre els qui s'hi oposen (l'escriptor malgrat ser militant del PCP). A l'altre costat, hi ha els batlles de Porto, Fernando Gomes, i de Lisboa, João Soares, fill de l'ex-president, o el vocalista del grup de rock portuguès GNR, el portenc Rui Reininho. Més curiositats de la campanya són els noms d'alguns dels grups que s'oposen a la llei proposada pel govern: Regionalização? Passamos! i Portugal em Grande. Ara bé, encara crida més l'atenció els missatges triats per atreure el vot.

Mentre els qui s'oposen a la regionalització fan servir missatges efectius, encara que demagògics, els qui hi són favorables utilitzen frases difícils de descodificar per l'elector.

Els antiregionalitzadors han omplert els carrers amb missatges propagandístics com "Regionalização: Tachos por oito" (Regionalització: favoritismes per vuit), "Regionalização: Taxas por oito", "Regionalização: Corrupção por oito", o fan referència a les vuit assemblees locals i als milers de nous càrrecs que es crearien, si s'aprova la regionalització, cosa que, segons el ministre d'Administració Pública, João Cravinho, podria costar 16.000 milions d'escuts (uns 12.000 milions de pessetes).

Per la seva banda, els favorables a la regionalització, com la facció més progressista del PS, fan servir missatges com "A união faz a força" (la unió fa la

Tanca publicitària a favor de la regionalització. Un dels principals missatges dels grups que fan campanya pel "sí" és que la descentralització uneix encara més Portugal.

fundació
BANCAIXA

Del 2 al 8
de novembre

AGENDA

3 Dimarts

Jornada

Jornades internacionals: "Models de gestió teatral en Itàlia i Latinoamèrica".
Màster de Gestió Cultural de les Administracions Locals.
En col·laboració amb la Diputació de València SARC.
Sala d'Actes de 10'30 a 20 hores. Fins al dijous, 5 de novembre.

Dimarts Mediambientals

Cicle: Economia i Ecologia.
"Interaccions econòmico-ecològiques".
Matthias Ruth. Ecòleg. Doctor en Geografia.
Center for Energy and Environment. Boston University.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

5 Dijous Culturals

Cicle: Restauració i rehabilitació del Palau Marqués de Dosaigües.
"Historia del Museo Nacional de cerámica y sus colecciones".
Jaume Coll. Director del Museu Nacional de Ceràmica.
Presenta: Amparo Sebastián.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 96 387 58 64. Valencia

www.bancaja.es

Mário Soares, ex-primer ministre i ex-president de Portugal. Soares encapçala la fracció més conservadora del partit governant, contrària a la regionalització.

força) per defensar, precisament, la regionalització, interpretada no pas com una unió, sinó com una divisió pels contraris a la descentralització. El missatge pretén fer arribar a l'elector la sensació que un Portugal més respectuós amb les diferències reforçaria la unió entre les diverses regions, encara que molts es qüestionen si aquesta percepció és la que acaba tenint el futur votant.

Les enquestes. Les darreres enquestes dutes a terme a Portugal, com la de l'agència Lusa-Metris, apunten un possible triomf del no a la regionalització. En aquesta mostra el 41'1% dels possibles votants que van manifestar la seva opinió s'oposaven al procés descentralitzador del govern, mentre que un 34'8% hi donava suport. També quasi la totalitat (el 87%) dels enquestats pensa

ARXIU / EFE

que el president de la República haurà d'aclarir, abans del 8 de novembre, si el resultat del referèndum és vàlid o no ho és, en cas que el sí guanyàs amb menys de la meitat dels votants inscrits.

Hi ha enquestes que indiquen que els partidaris del no se'n sortiran. De fet, al districte de Lisboa guanya el no a la regionalització, amb un 47% dels enquestats, essent així que un 52% afegeix que preferiria un augment del poder autàrquic en lloc de la creació de les regions. En unes altres regions les enquestes abonen una possible victòria del no, amb la consideració general que els partidaris de la regionalització formen vora una quarta part dels votants censats, i que un terç són indecisos.

Els percentatges varien en favor del sí quan la mostra es realitza a la regió industrial d'Entre Douro i Minho, amb ciutats com Porto i Braga, i quan es fan a l'Algarve, regió turística del sud de Portugal. És en aquestes dues regions on els percentatges favorables a la regionalització arriben, fins i tot, a superar els contraris, encara que, aparentment, la voluntat de l'Algarve i de la regió que comprèn les ciutats de Porto i Braga de ser més autònomes del govern de Lisboa, serà segurament insuficient contra la croada nacional pel "no a la regionalització" –tret que els indecisos s'inclinassin majoritàriament pel sí.

Així, el primer ministre António Guterres pot veure com perd el segon dels tres referèndums proposats pel govern socialista (després de perdre el de l'avortament, encara en manca un sobre la Unió Europea). Davant la seva idea de tirar endavant la regionalització si el sí fos majoritari, però sense superar la meitat dels vots, el president de la República, Jorge Sampaio, li ha recordat que ha de complir el que disposa la llei i abstenir-se de dur a terme la regionalització, "si no rep la majoria dels vots dels portuguesos o si l'abstenció és superior al 50%". Sia com sia, el missatge del govern d'António Guterres s'enquadra en la sentència de "Regionalitzar-se o morir". Ara, la decisió està en mans del poble portuguès

Lluís F. Lorenzo (Lisboa)

EL MÓN DELS TANCAMENTS

Les nostres verandes i tancaments permeten crear nous espais, aprofitant al màxim la llum natural. Dissenys flexibles i una àmplia gamma d'alternatives ens permeten trobar la millor solució per a la seva llar o negoci.

Pressupostos sense cap mena de compromís

Tel. 93 414 20 00

Tel. directe 907 21 85 95

e.mail: jv@logiccontrol.es
internet: <http://www.tancaments.com>

Si desitja rebre'n informació, envii aquest cupó a:

EL MÓN DELS TANCAMENTS

C/ Aribau, 282-284, 7a 3a.

08006 Barcelona

Nom.....

Direcció.....CP.....

Població.....Tel.....